Yhteisövaikuttavuus – pitkäjänteistä työtä lasten, nuorten ja perheiden palvelujärjestelmän kokonaisvaltaiseksi uudistamiseksi

9.11.2026
Oona Palosaari, erityisasiantuntija

itla

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

Esityksen sisältö:

- Yhteisövaikuttavuus pähkinänkuoressa
- Neurokirjon lasten, nuorten ja perheiden tunnistetuista haasteista ratkaisuihin
- Miten muutosta on tehty? – Case Soite
- Miten systeeminen muutos tapahtuu?

itla

Yhteisövaikuttavuustyö

Autamme eri sektoreita kehittämään yhdessä tutkimukseen perustuvia paikallisia ratkaisuja lasten, nuorten ja perheiden ongelmiin.

Edistämme Suomessa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia uudistamalla palvelujärjestelmää

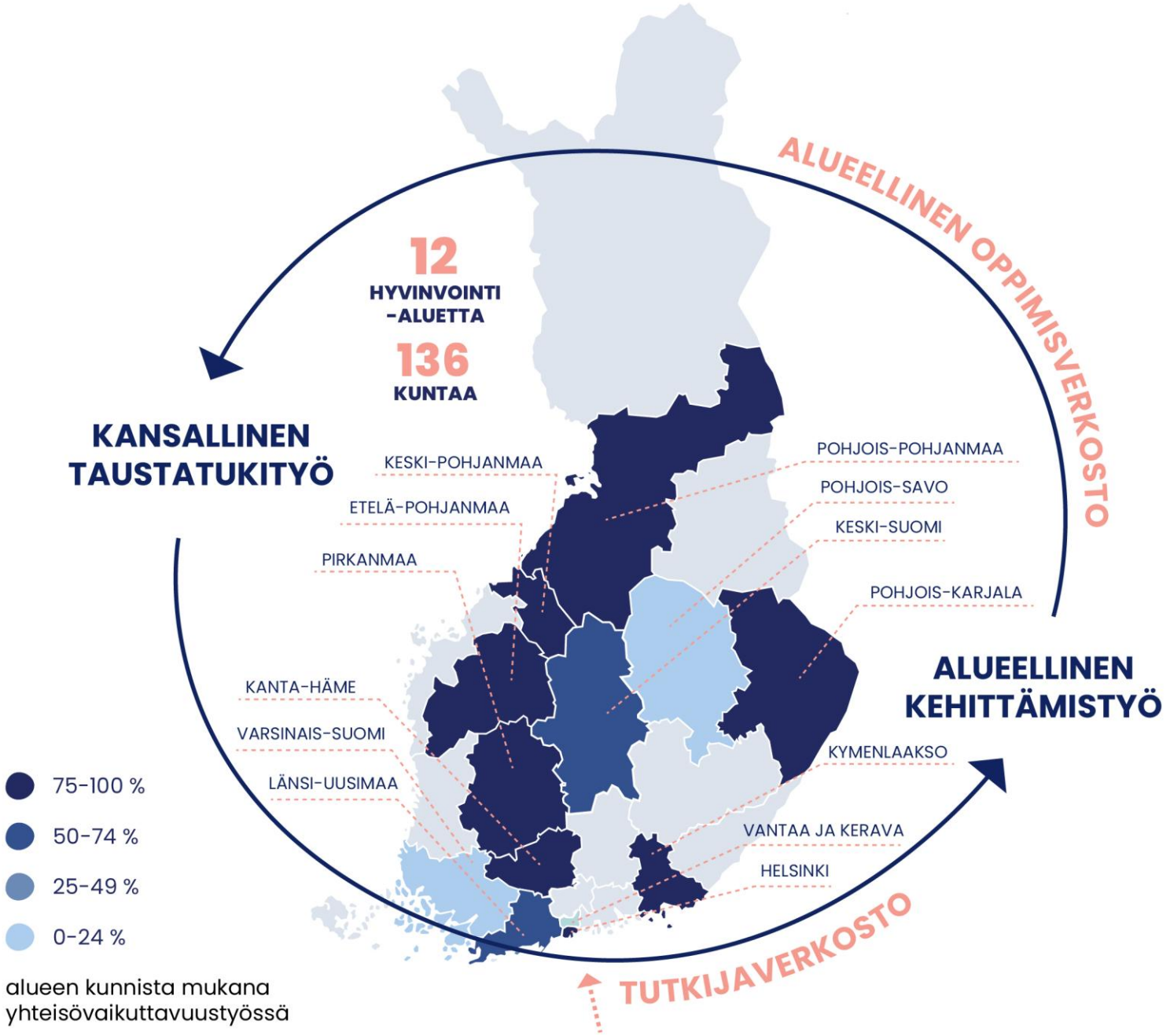
Siinä järjestöt, kunnat, seurakunnat ja hyvinvointialueet kehittävät tiiviissä keskinäisessä yhteistyössä tutkittuun tietoon perustuvia paikallisia ratkaisuja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

Toimimme yhteisövaikuttavuustyötä toteuttavien alueiden taustatukena ja edistämme lähestymistavan laajentumista koko Suomeen.

YHTEISÖVAIKUTTAVUUS

Nyt muutostyössä on mukana **12 hyvinvointi-aluetta** ja **136 kuntaa**, mukaan lukien Helsinki ja Vantaa.

itla

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

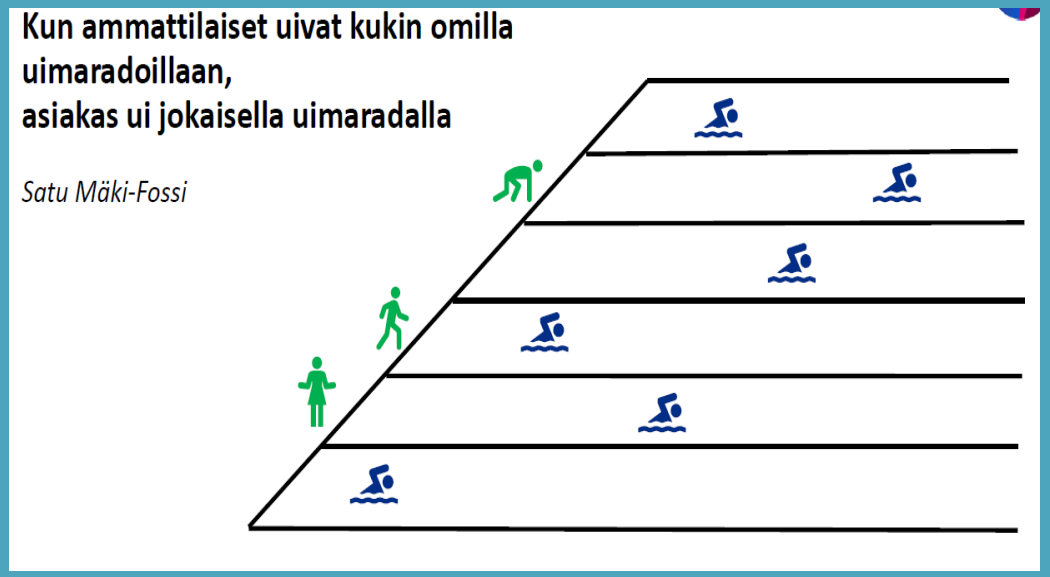
Miksi yhteisövaikuttavuus?

itla

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

Nykyisen palvelujärjestelmän haasteita

- Sirpaleisuus, yhteistyön puute
- Pistemäisyys, jatkuvuuden sijaan
- Etäisyys elämäntilanteista, ongelma keskeisyys ja professiolähtöisyys,
- Korjaavat palvelut painopisteenä

Esim: Tamhne RC. Who is responsible for child mental health? The increasing fragmentation of health services for children is the main problem.

itla

Yhteinen tavoite – palvelujärjestelmän systeeminen uudistaminen

- aikaisin (preventio vs. raskaat, korjaavat palvelut)
- yhdessä (integraatio vs. sirpaleisuus)
- riittävän pitkään (jatkuvuus vs. kertaluonteisuus)

itla

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

Yhteisövaikuttavuus – tietoinen tapa ratkaista monimutkaisia ongelmia yhdessä

- Yhteisövaikuttavuus pohjautuu systeemiteoreettiseen *Collective Impact* -viitekehykseen, jota Itla soveltaa lapsiperheiden palvelujen uudistamisessa Suomessa.

- Se kokoaa yhteen kunnat, hyvinvointialueet, järjestöt, seurakunnat yhteisen tavoitteen äärelle – sitoutuen toimimaan varhain, yhdessä ja riittävän pitkään.

- Yhteisövaikuttavuustyössä korostuu ajatus yhteisistä ns. talkoista, yhteisen työn vaikutuksesta ja siitä oppimisesta: *viisaus ei ole vain johtajilla ja asiantuntijoilla*, vaan parhaat ratkaisut monimutkaisiin haasteisiin löytyvät usein arjen ammattilaisilta ja asukkailta itseltään –kaikkia tarvitaan.

itla

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

Yhteisövaikuttavuuden ydinelementit

1.YHTEINEN TAVOITE

Tulemme yhteen ja määrittelemme tavoitteen/ ongelman ja luomme yhteisen vision sen ratkaisemiseksi.

2. YHTEISTYÖTÄ VAHVISTAVAT TOIMET

Oma toimintamme mahdollistaa muiden liittymisen työhön sekä onnistumisen siinä. Koordinaatiorakenne.

3. JAETUT YHTEISET MITTARIT

Seuraamme edistymistä yhteisillä mittareilla, mikä mahdollistaa jatkuvan oppimisen.

4. JATKUVA VUOROPUHELU

Rakennamme luottamusta ja suhteita kaikkien osallistujien kesken. Molemmin suuntaista palautetta ja sitä seuraavia tekoja.

5. KEHITTÄMISEN TAUSTATUKI “Backbone”

Muodostamme tiimin, joka on omistautunut tukeman CI aloitteen työtä sen kaikissa vaiheissa pitkäjänteisesti

itla

(Kania & Kramer; 2011 Stachowiak et al 2018)

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

Yhteisövaikuttavuus neurokirjon perheiden tukena – tunnistetuista haasteista ratkaisuihin

itla

Miksi neurokirjon perheet?

Lapsen tai nuoren haasteet näkyvät usein samanaikaisesti:

- kotona, lähipiirissä
- varhaiskasvatuksessa tai koulussa
- vapaa-ajalla
- palveluissa
- vanhempien, sisarusten kuormittumisena

→ Haasteisiin tarvittava tuki ei ole yhden toimijan ratkaistavissa.

Oleellinen kysymys kehittämiselle palveluissa on:
"Miten rakennamme lapsen ja perheen ympärille heidän tarvitseman tuen kokonaisuuden?"

itla

Perheiden näkymä palvelujärjestelmään

Nostoja:

- palvelut ovat pirstaleisia
- samaa tietoa kerätään toistuvasti – kokonaiskuva puuttuu
- vastuu koordinoinnista jää perheelle
- tuki on usein määräaikaista
- järjestelmä suunniteltu tukemaan yksilöä, ei perhettä kokonaisuutena

Perheet eivät pyydä lisää palveluja:

- oikea-aikaisuutta
- jatkuvuutta
- yhteensovittamista
- yhteistä vastuuta

itla

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

Millaista muutosta tavoitellaan?

Tutkimukset kertovat:

- Palvelujen sirpaleisuus lisää raskaiden palvelujen käyttöä.
- Neurokehityksselliset häiriöt yhteydessä suurempaan sijoitusriskiin. Neurokehityksellistä häiriötä sairastavista lapsista 17,6 % oli sijoitettu kodin ulkopuolelle. Sijoituksiin olivat yhteydessä erityisesti ADHD ja psykiatriset liitännäishäiriöt sekä vanhempien pitkäaikainen toimeentulotuen saanti, psykiatriset häiriöt ja vanhemman kuolema.
- Sijoitetuilla lapsilla oli muita harvemmin saatua varhaista tukea.

- varhainen tuki suojaa
- ratkaisevaa on arjen toimivuus, ei pelkkä diagnostiikka

Yhteisövaikuttavuustyötä tukeva tutkimus - Itla

Keskeistä:

Neurokirjon perheiden tukeminen ja sijoitusten ehkäisy eivät ala lastensuojelusta. Se alkaa:

- varhaiskasvatuksesta
- koulusta
- lapsen sujuvan arjen tukemisesta kaikissa kehitysympäristöissä
- oikea-aikaisesta, lapsi-ja perhelähtöisestä tuen ja hoidon kokonaisuudesta

Tavoitetila:

Preventio (varhain)
tuki alkaa aikaisin, elämäntilanne huomioiden

Integraatio (yhdessä)
toimijat toimivat yhdessä

Jatkuvuus (riittävän pitkään)
tuki ei katkea palvelusta toiseen ja tarvittava tuki jatkuu riittävän pitkään

itla

Geneerinen yhteisen työn malli

Keskeistä:

- huoli tunnistetaan ja huomioidaan koko elämäntilanne
- arjen aikuiset kootaan yhteen
- tehdään yhteinen suunnitelma
- sovitaan vastuut
- arvioidaan vaikutukset
- kutsutaan tarvittaessa lisää toimijoita mukaan

itla

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

Case Soite

itla

Mitä haluttiin muuttaa?

Aiemmin:
- odotettiin ADHD-diagnoosia (perheet ja ammattilaiset)
- vastuut ja prosessit hajallaan

Tavoite:
- arjen tuki alkaa heti
- diagnoosi ei ole tuen edellytys
- verkosto kutsutaan yhteen
- vastuut sovitaan
- hyödynnetään yhteisövaikuttavuuden viitekehystä kehittämisessä

itla

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

Mitä muutosta on nähtävissä?

ADHD-polun vaikutukset:

- tuki käynnistyy aiemmin
- kodin, koulun ja soten yhteistyö lisääntynyt ja vahvistunut
- työjako selkeämpi perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon ja muiden palveluiden välillä
- diagnostiikka yhdenmukaisempi
- osaaminen vahvistunut

Haasteina edelleen:

- suuri palvelutarve
- diagnostiikan kysyntä
- osaamisen tasainen saatavuus

Mitä seuraavaksi?

ADHD-polkua laajennetaan:

- autismikirjo
- laaja-alaiset kehitysviiveet
- muut neurokehitykselliset haasteet

Perusperiaatteet:

✓ varhainen tuki
✓ verkostotyö
✓ näyttöön perustuvat menetelmät
✓ yhteinen vastuu

itla

Teemu Parpala, perhekeskuspalveluiden ylilääkäri, Soite

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

Tuloksia ja havaintoja:

- Uudenlaiset tavat tehdä yhdessä ovat tuottaneet tuloksia eri puolilla Suomea:
  - Esim. lasten aggressiivinen käyttäytyminen kouluissa väheni, kun opettajien keinoja vahvistettiin ottamalla käyttöön tutkitusti vaikuttavia menetelmiä, luotiin yhteinen toimintamalli → yhteinen ymmärrys ja yhteistyö vahvistui → tuki aikaistui.
    - Nepsyt korostuivat ilmiössä – luotiin samoihin periaatteisiin nojaavaNeuropsykiatrisesti oireilevan lapsen tai nuoren polku perusterveydenhuollossa – Soite
    - Aikuispsykiatrian ADHD tutkimusjono oli ruuhkautunut – luotiin preventiivinen ryhmäinterventio, jossa huomioidaan myös asiakkaat, joilla alaikäisiä lapsia.
  - ”Yhden kontaktin periaatteet” avattu useilla hyvinvointialueilla

→ Paikallisten pilottien avulla on pystytty vastaamaan aikaisemmin lasten ja nuorten tuen tarpeisiin ja tarjoamaan niihin kokonaisvaltaisempaa tukea, parhaimmillaan heille tuttuissa ympäristöissä – askeleittain pois poislähtettämisen kulttuurista

→ Yhteisövaikuttavuustyö alueilla rakentaa vähitellen palveluista ja kehitysympäristöistä jatkuvasti oppivan ja uudistuvan systeemin, joka tukee perheiden arjen sujuvuutta ja lasten suotuisaa kasvua.

itla

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

Tutkimus ja kehittäminen rakentuvat arjen tarpeista:

1. Arjen työstä saadusta palautteesta tunnistetaan ilmiöitä ja haasteita.
2. Havaintojen pohjalta muodostetaan aloitteita ja tutkimuskysymyksiä
3. Tutkimusta tehdään yhteistyössä hyvinvointialueiden, kuntien, järjestöjen ja yliopistojen kanssa
4. Tulokset palautuvat arjen työhön ja tukevat toiminnan uudistamista

Systeeminen muutos tapahtuu vaiheittain:

1. Yhteisövaikuttavuuden edellytykset rakentuvat

- yhteinen tavoite
- jaettu arviointitapa ja palautejärjestelmä
- yhdessä sovitut toimet
- jatkuva vuoropuhelu
- kehittämisen tukirakenne

2. Varhaiset muutokset

- yhteistyö vahvistuu
- osaaminen lisääntyy
- yhteinen ymmärrys kasvaa

3. Systeemitason muutokset

- ilmiölähtöinen työskentely lisääntyy
- organisaatiorajat ylittävä yhteistyö vakiintuu
- tietoa käytetään jatkuvan oppimisen tukena

4. Vaikuttavuus näkyy arjessa

- lasten ja perheiden hyvinvointi vahvistuu
- palvelutarpeet muuttuvat
- tilastot alkavat muuttua

(Kania & Kramer 2011; Stachowiak ym. 2018)

itla

YHTEISÖ VAIKUTTAVUUS

Lähteet:

[Yhteisövaikuttavuustyötä tukeva tutkimus – Itla]

[Yhteisovaikuttavuustyon-kehityskaari-lapsiperheiden-tukemisessa_Itlan-tutkimukset-2026_1.pdf]

itla

Kiitos!

Oona Palosaari

Yhteisövaikuttavuus - uudistamme lapsiperheiden palvelujärjestelmää

BMR. STIFTELSEN BRITA MARIA RENLUNDS MINNE SR

itla